

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja vsak petek na celi polji, in veljá po pošti za celo leto 4 gld. 20 kr., za polleta 2 gld. 20 kr., za četert leta 1 gld. 15 kr. V tiskarnici sprejemana na leto 3 gold. 60 kr., za pol leta 1 gold. 80 kr., za četert leta 90 kr., ako zadene na ta dan praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XXIII.

V Ljubljani 25. listopada 1870.

List 47.

Okrožno pismo,

ki so ga premilostni knez in škof ljubljanski visokočastitljivi gospod Jernej Vidmar prejeli iz Rima in ukazali poslovljeno po „Zg. Danici“ razglasiti.

Papež Pij IX.

Častitljivi Bratje!

Pozdrav Vam in apostoljski blagoslov!

Častitljivi bratje! Ako se ozremo na to, kar Piemónška vlada že več let z neprenehljivim kovarstvom dela v razdjanje deželskega gospostva, ki je po posebni Božji previdnosti temu apostoljskemu Sedežu zato podeljeno, da naj nasledniki svetega Petra pri spolovanji svoje duhovne oblasti potrebno in polno prostost in varnost uživajo: nas pri tolikem zakletju zoper Božjo in sveto Cerkev mora zares globoko v serce zaboleti. V tem prežalostnem času pa, ko je ravno ta vlada po nasvetu pogubljivih družb zoper vsako pravico z orožjem doveršila že davno namenjeni božjeropni napad na naše ljubo stolno mesto in druge okrajine, katerih gospostvo nam je bilo ostalo iz poprejšnega posiljenja, ponižno pred Bogom molimo njegove skrivne sklepe, moramo si pa prilastovati besede prerokove, rekoč: „Zato se jokam, in moje oko toči solze, ker daleč od mene preč je tolažnik, kateri bi poveselil mojo dušo: zgubljeni so moji otroci, ker je sovražnik zmagal.“

Častitljivi Bratje! Zadosti smo sicer razložili in katoliškemu svetu že poprej razodeli zgodbe te brezbožne vojske z več nagovori, okrožnicami in odpertimi listi, ki smo jih o raznih časih imeli ali dajali, namreč: 1. listop. l. 1850, 22. pros. in 26. mal. serp. 1855, 18. in 28. rožn. in 26. kim. 1859, 19. pros. 1860, in v apost. pismu 26. sušca 1860, potlej v nagovorih 28. kim. 1860, 18. sušca in 30. kim. 1861 in 20. kim., 17. vinot. in 14. listop. 1867. Te obilne pisma pojasnujejo in poterjajo naj hujši krivice, ktere je Piemónška vlada že pred v poprejšnih letih začetim posilovanjem duhovskega posestva delala zoper našo in le-tega svetega Sedeža oblast, — to pa se je godilo s tim, da so se odobrovale postave zoper natorno, božjo in cerkveno pravico, da so se sveti služabniki, duhovne družbe in celo škofje ne vredno nadlegali, da se je prelomovala slovesnim pogodbam dolžna zvestoba, ktere so bile storjene z apostoljskim Stalom, ter so taistih neprelomljivo pravico terdovratno odrekli celo ravno tisti čas, ko so naznanovali, da hočejo z nami nove pogodbe delati. Iz ravno teh pisem, častitljivi Bratje, je čisto jasno, in vsi mlajši bodo vidili, s kakošnimi zvijačami in s kako prekanjenimi in ne vrednimi kovarstvi je ravno ta vlada prišla do tega, da je poterla pravične in svete prava apostoljskega Sedeža; ob enem pa bodo vidili, kolikanj

smo skerbeli, da bi te vlade čedalje veči prederznost po svoji zmožnosti berzdali in Cerkvi njeno reč varno ohranili. Dobro veste, da leta 1859 je ravno Piemónška oblast poglavitniši okrajine po Emiliji z malopridnimi pisanji, z zakletniki, orožjem, denarjem nadražila k izdajstvu; kmali potem pa je napovedala ljudski shod ter je z nalovljenimi glasovi napravila ljudski sklep, pod tem slepilom in imenom je naše okrajine po celi deželi od našega gospostva odtergala, in zastonj so se dobri temu ustavljali. Znano je tudi, da naslednje leto je ravno ta vlada po goljufovih pretvezah z veliko vojsko neprevidoma prehitela in napadla naše vojake in prostovoljno kardelo katoliških mladenčev, ktere je gnal duh vere in sinovske ljubezni do vesoljnega Očeta, ter so s celega sveta prihiteli v našo brambo; in ker se tako naglega napada čisto nič niso nadjali, so jih v kervavi bitvi poterli, česaravno so se za sveto reč ne prestrašeno bojevali; to pa je una vlada storila zato, da bi tudi druge dežele tega svetega Sedeža, po Jakinskem, Umbrii in dedini (sv. Petra) poplenila. Vsakemu očitna je znamenita nesramnost in hinavšina ravno te vlade, ker, da bi zmanjšala očitanje tega božjeropnega polastenja, se je ustila, da je zato posedla une okrajine, da bi ondi zopet vstanovila podstave npravnega reda, — ko pa je v resnici povsod pospeševala razširjanje in gojenje vsakterega lažnjivega nauka, povsod poželjivost in brezbožnost razberzdovala, tudi po nedolžno kaznovala škofe in cerkvene možé vsaktere stopnje, ki jih je v zapor vlačila in očitno zasramovati dopušala, med tem pa je brez strahovanja pustila preganjavce in tiste, ki še časti papeževi v osebi naše nizkosti niso prizanašali. Znano je verh tega, da Mi po svoji službi in dolžnosti se nismo le samo vedno ustavljali večkratnim svetom in nagovarjanjem, s kterimi se je kovarilo, da bi Mi svojo dolžnost nespodobno prodali, ali s tim namreč, da bi pravice in posestva Cerkve pustili in izdali, ali da bi brezbožno spravo storili s posiljevavci; temuč tam krivičnim prederznostim in gnjusobam, ki so se počenjale zoper vso človeško in božjo pravico, smo tudi stavili nasproti slovesne oporekanja pred Bogom in pred ljudmi, in naznanovali smo, da njih začetniki in pospešniki so djani v cerkvene prepovedi, in ako je bilo potreba, smo jih na novo kaznovali s prepovedmi. Poslednjič je znano, da imenovana vlada je pri vsem tem ostala v svoji terdovratnosti in v svojih kovarstvih, ter je brez prenehanja podpirala punt po ostalih naših okrajinah in zlasti v stolnem mestu s pošiljanjem rovarjev in z vsakterimi naklepi. Ker se pa te počenjanja nikakor niso hotle po njih željah izhajati, ko je bila zvestoba naših vojakov nepretresljiva, ljubezen in prizadevanje naših ljudstev znamenito in stanovitno nam zagotovljena, je poslednjič zoper nas

zrojil tisti divji vihar l. 1867, ko so se v jesenskem času vsule čez naše meje in proti temu stoljnemu mestu trume naj bolj zaverženih ljudi, podžgane s hudobijo in togoto, in podpirane s pomočki ravno te vlade, in več izmed njih se jih je bilo v tem samem mestu vselilo. Od njih moči, grozovitosti in orožja se je bilo nam in našim preljubljenim prebivalcem bati očitno vse britkosti in neusmiljenosti, ako bi usmiljeni Bog ne bil v nič djal njih navalov s serčnostjo naših čet in s krepko pomočjo kardel, ki nam jih je poslal slavni francoski nared.

Pri tolikih bojevanjih pa, pri toliko mnogih nevarnostih, skerbéh, britkosti, častitljivi Bratje! nam je božja previdnost naj večji tolažbo podelila iz prelepe vaše in vaših vernikov sinovske vdanosti in gorečnosti do nas in do apostoljskega Sedeža, kar ste tudi vedno kazali s posebnimi znamenji in z deli katoliške ljubezni. In akoravno prehude nevarnosti, v katerih smo se nahajali, nam niso skorej kaj oddiha dopustile, vendar z Božjo pomočjo nismo nikoli nič tistih skerbí opustili, ki so zadevale časní blagor naših podložnikov. Kakošen da je bil pri nas očitni mir in kakošna varnost, kakošno stanje naj boljših nauk in umetnost, kakošno zaupanje in volja našega ljudstva do nas, to so lahko vedili vsi narodi; vsled tega so prav obilni tujci ob vsakem času na skušnjo vrelí v to mesto, posebno pa o raznih slovesnostih in svetih praznikih.

V takih okoliščinah tedaj in ko so naše ljudstva mir in pokoj živale, sta se Piemónski kralj in njegova vlada polastila priložnosti, ko se je bila med naj močnejšima narodoma v Evropi vojska vnela; z eno teh vlad sta se pogodila, da bodeta nedotaknjen ohranila sedanji stan cerkvenega posestva, pa tudi, da rogoviležem ne bosta dopustila ga kaliti; kar neutegoma pa sta odločila, da hočeta še ostale zemlje našega gospostva in sami naš Sedež napasti in v svojo oblast spraviti. Pa zakaj ta sovražni napad, kakošni vzroki so se predtežali? Gotovo vsakemu dobro znano je tisto, kar govori kraljevo pismo, 8. preteklega mesca sept. do nas dano, in kar nam je poročal njegov k nam odmenjeni besednik. V tem pismu se z dolgimi in zvijačnimi besedami in kremljanjem gre na svitke, se znaša z imeni ljubijočega sina in katoličana, pretveza vzrok očitnega reda, češ, da se ohrani papeštvo in naša oseba, ter se od nas to zahteva, naj razdjanja našega časnega posestva nikar ne štejejo za sovražno hudo delo, in naj prostovoljno od te oblasti odstopimo, — naj se zanesemo na nečimerne obetanja, kakoršne ponuja, češ, da s tim se bodo želje italijanskega ljudstva sprijaznile z naj višjo pravico in prostostjo duhovne oblasti rimskega papeža. Mi pa smo se nehoté močno čudili, vidivši, kakó se skriva in huli sila, ktera se ima nam v kratkem storiti, in nismo mogli kaj ter smo priserčno milovali osodo tega kralja, ki se daje goniti krivičnim svetom in dan na dan Cerkví nove rane seka, ki se bolj boji ljudi kot Boga in ne misli, da je v nebesih Kralj kraljev in Gospod gospodovavcev, kateri ne bo nikomur gledal na obraz, in se ne ánal kogar si bodi mogočnosti, ker on je vstvaril nizkega in mogočnega, močnejših pa močnejši terpljenje čaka.¹⁾ Kar se tiče pa nam predloženih tirjatev, nismo pomišljevali slušati postáv, ki jih naklada služba in vest, ter nasledovati zglede svojih sprednikov, posebno pa Pija VII, blazega spomina. Občutke njegovega nepremagljivega duha, ki jih je razodel v čisto enaki zadevi, kakor je naša, je primerno tu ko nami občne izustiti in se jih polastiti. Spominjamo se s sv. Ambrožem: ²⁾ *Ko je Nabot, sv. mož, lastnik vinograda, nago-varjan po kraljevi prošnji, naj dá svoj vinograd, da bode*

kralj ondi terte iztrebil in malovredno sočivje sejal, je Nabot odgovoril: tega pa nikakor ne, da bi jest oddajal dedino svojih očetov. Veliko manj se je nam zdelo dopušeno oddati tako starodavno in sveto dedino (namreč časno gospostvo tega svetega Stola, ki so ga po sklepu očitne previdnosti božje naši spredniki rimski papeži toliko stoletij v posestvu imeli); tudi še tiho priterjevati ne, da bi se kdo polastil pervega mesta katoliškega sveta, ter bi ondi zmédel in razdjal najsvetejši vladno vravnavo, ki je bila od Jezusa Kristusa njegovi sveti Cerkví zapušena, vredovana po svetih cerkvenih postavah, sostavljenih po Božjem duhu, — na njeno mesto pa bi postavil zakonik (postavske bukve), ki ni le cerkvenim postavam, ampak tudi evangeljskim zapovedim nasproten in protiven, in — kakor je šega — vpeljal novi red, ki prav očitno meri na to, da bi se vse ločine in vražoverstva s katoliško cerkvijo pobratile in zmešale. (Konec prih.)

Žalost in veselje.

Kakor vsakdo vé, je dandanes čas zmešnjave in sicer zmešnjave v mislih in v življenju. To je sicer zoper pravo človeško naravo, vendar se je že v lučnjakih sedanjega veka tako vkoreninilo, da hvalijo in se radujejo in z vsemi močmi podpirajo — golo zmešnjavo. Zmešnjava je tako rekoč bistvo novošegnosti. Ker je ljublj. Tagblatt novošegni list, ni čuda, da zlasti pri njem gospodari zmešnjava, in da vsled nje, ne zna in noče več ločiti misel od misli, torej se mu v spečenih možganih skuha čudna kaša, kakoršno potem pripravi svojim lahkovernim čitateljem. Le-tem sicer žalostnim, toda resničnim dogodkom se Tagblatt zahvaljuje, da je v „klerikalni Danici“ najdel nekaj prav posebnega: „Danica se veseli, da so papežu Rim vzeli!“ to je iztuhtal iz sostavka: „Veselimó se!“ Ker je revček tako kratkega spomina in oslabele pameti, naj pa Danica še nekoliko bolj razloži in pové, zakaj se ona a) veseli, in b) žalosti oziroma na laški rop.

a) Danica se žalosti, ker se je 1) s tem djanjem pritisnila zausnica sveti pravici! — 2) Ker se je s tem djanjem podpisal gerdi nauk: moč pred pravico! — 3) Ker se je s tem djanjem odvzela podlaga vsemu društvenemu življenju in se odperle vrata prekucijam! — 4) Ker se je s tem djanjem očito pokazalo, da mednarodne pogodbe le tako dolgo veljajo, dokler se stergati ne morejo. — 5) Ker se je s tem djanjem pritisnil velik madež sedanj. veku. — 6) Ker se je s tem djanjem v principu nekako podelila pravica ropu in tatvini, tem bolj, ker k temu djanju moléé vse države. — 7) Ker se je s tem djanjem v preobilni meri prelomila sedma Božja zapoved: „ne kradi!“

Zarad tega in še zarad več družih vzrokov „klerikalna Danica“ žaluje, njej se studi tako djanje, ko bi tudi ne bilo doprineseno zoper sv. Očeta, ko bi tudi ne bil to rop Božji, ko bi tudi ne bila to pregreha nad vsem katoličanstvom.

b) „Danica“ se pa veseli — neropa, temuč, ker se je s tem djanjem popolno razkrila gnjusoba, ki se skriva v besedah: liberalnost, razsvitljenje, luč, napredek itd.! — 2) Ker se je s tem djanjem popolno razkrila hinavščina cerkvenih nasprotnikov; oni govoré: „nič se ne boj, nič!“ zraven pa po turčinovo vrat režejo! — 3) Ker se je s tem djanjem razgernil čuden sad nove omike, pokazalo, kam pride človek, ki zataji cerkev in njena načela. — 4) Ker so se s tem djanjem pokazali lažnjivi preroki v ovčjih oblekah in se jih bomo vedili toliko laglje ogibati. — 5) Ker se je s tem danjem pokazala okužena lastnija evropejske zoperkatoliške politike. — 6) Ker so se po tem djanju toliko bolj ločili dobri življi od slabih; da, le gujilo proč od dobrega, eno gujilo

¹⁾ Modr. 6, S. 9. — ²⁾ Basil. trad. n. 17.

jabelko pokončá vse dobre — torej ločenje! — 7) Ker se je v tem djanju popolno opravičilo delovanje duhovnov zoper tako omiko, ki pripelje le do roparij in roparijam daje prelepa imena! — Zato in zaradi še več drugih vzrokov zadnjič navedenih se „klerikalna Danica“ veseli! Naj bolj pa nas veseli pogumno obnašanje našega sv. Očeta. Ne trese se, ne prodaja katoliških pravic za umazano skledo praznega obetanja in mirno gleda v žrelo besnim tigrom, ki ga obdajajo krog in krog; zraven pa zaupa na Njega, čigar mogočna roka vlada vse svetovje; v Njega, ki je obljubil, da bo cerkev ostala do konca svetá; v Njega, ki je rekel: „Nebo in zemlja bo prešlo, moje besede pa ne bodo prešle!“ — Da, ljubljeni starček, le zaupaj, le miren bodi — naj nasprotniki vriskajo: ni še konec vseh dni ne! Vsaj bijejo zate serca vseh pravih katoličanov, ti pošiljajo goreče prošnje do Njega, čigar naslednik si Ti! Gotovo jih bo uslišal in sterl mogočno kačo, ki hoče pičiti Tebe in s Taboj vso katoliško cerkev in jo zatreti! Ne, ne tako, — zmaga bo gotovo naša!

A. J.

Novica nezadovolnim župnikom in orglarjem.

Tožba cerkvenih predstojnikov čez slabe orglarje in cerkovnike je dosti pogosta, pa nasproti tudi tožba cerkvenih služabnikov čez fajmoštre, da niso kmali zadovoljni. Ne bom preiskoval, kdo je tega kriv; le navedem naj, kar o tej reči piše Wiener-Kirchenzeitung. *) Kar je očitano, tiče le tiste, ki so ga vredni; torej naj dobri učitelji ne bodo s tim razžaljeni. Piše po sledeče:

„Očitno je znano, da veliko učiteljev, ko orglarjev, ne zasluži ne le nobene graje, ampak veliko več vso hvalo, ker vestno in navdušeno zadostujejo vsem tirjavam Cerkve, ali si vsaj z naj boljši voljo zadostovati prizadevajo. — Ali naj potožim, da jih pa tudi ni malo, kateri, ko orglarji ali pevci, svojim farnim predstojnikom veliko priglavo in sitnost napravljajo. Marsikterim manjka zmožnosti in vkusnega znanja (cerkvenega duhá), pa dostikrat tudi resne volje si potrebnega znanja pridobiti. Kako pa bodo potem taki, ki se sami niso nič prida učili, druge podučevali, kako zmožnih cerkvenih pevcev spodredili, ali kakó vodili spodobno cerkveno petje? Drugi so, katerim se ne pogreša ne zmožnost, ne znanje, ampak dobra volja; odreveneli so pri priljubljenem, starem kopitu, ter se omehkužili v duhovni lenobi. Spet drugim novošegno šolsko ropotanje (kakor vinski cvet) v glavo stopa in zato si ne dajo od fajmoštra nič reči, — hočejo kakor v šoli tudi na koru nomenjeni zapovedniki biti. Od liturgijskih predpisov, od prave cerkvene godhe ne vedó dostikrat nič, dostikrat tudi nič vediti nočejo. Veliko jih je z vero do čistega prišlo na kant (hočejo liberalni biti) in od tod izvira njih slabo obnašanje v cerkvi in spotikljivo osebno življenje; od tod tedaj namesti veselih, cerkvi iz prepričanja vdanih služabnikov dosti tlačanskih, vnmarnih, včasih naravnost zaničljivih najemnikov — toliko, kakor sami mislijo, ne pogrešljivih, s katoliškimi denarji drago plačevanih pohujšljivcev v Cerkvi.“

Tako dunajski cerkveni časopis. Kaj ne, to je oistro očitano? Res je; pa mnogokrat zaslužno. Dunajski cerkveni list bi tudi na Slovenskem našel marsikaj graje vrednega. Več nočem reči, da v hujši očitano ne zaidem. Pa — ktera je v napisu omenjena novica?

Novica sledi berž: Augsburger Postzeitg. leta 1867 št. 144 naznanuje sledeče: „V št. peterski cerkvi mesta St. Louis (Sv. Ljudovik) v Ameriki je nedavno 8 mož

slovesno obljubo storilo, da hočejo 7 lét v cerkvah cerkovnikovsko službo opravljati in tudi dečke v tem podučevati. Družbica se imenuje „Jezusovi šolski bratje.“ — Dalje „Hist. Pol. Blätter“ l. 1868 zvez. 9 pripovedujejo o novem redu „bratov Vezeliških“ (terres de Vezelize), katerih delo in poklic je opravljati vse duhovne službe v cerkvi; tedaj so oni orglarji, pevci, cerkovniki, zakristani — s besedo vse, kar ko neduhovni v cerkvi smejo biti. Nosijo primerno redovno obleko; molijo duhovne ure in imajo sicer ojstre redovne pravila. Tudi ti podučujejo mladenče v cerkveni službi. Štejejo že nad 500 udov: oskerbujejo do zdaj cerkveno službo pri vsih imenitnijih cerkvah v Parizu, ter še pri več družih škofijskih cerkvah.

No, ni to vsim vesela novica? Tem, kateri so do zdaj zdihovaje take pohujšljive nepristojnosti že težko prenašali, in tem, kateri so do zdaj le prisiljeno to za njih veličastvo toliko „nevredno“, toliko psovano službo opravljali? Res, vsaki se mora — hočeš nočeš — veseliti; prvi, ker se bodo znebili sitnosti in pohujševanja; drugi, ker bodo otresli težko, njih „časti“ pretežko butaro. „Vrednost in spoštovanje cerkvene službe bo le na dobičku, če jo bodo namesti marsikterih lahko-mišljenih, tlačanskih, dostikrat pohujšljivih oseb, opravljali vestni in goreči redovniki“, pristavlja Augsburger Pzgt. Dobro došli! To zamore pa le kat. cerkev, ktera z vedno staro in vedno novo rodovitnostjo poganja cvet in rodi sad, kakor ga ravno potreba časa zahteva. Zdaj naj se poboljšajo pretlačanski orglarci, ali pa naj odstopijo in pustijo plačo vrednim delavcem. Delavec je plačila vredin (I. Tim. 5, 18.), kdor pa dela noče, plačo pa tirja ali jemlje, je krivičnik ali pa tat.

To me spominja, kar bi bil skoraj prezerl, na bavarski šolski načert (W. Kztg. 15. oktobra 1870), ki se tako glasi: „Služba pevca ali orglarja bo mogla z učiteljskim poslom sklenjena ostati; ker ni prezreti denarnih pomislekov, kateri govorijo zoper ločitev te zveze in že tudi zato, ker veči glasbena zmožnost in vednost, katero cerkvena služba tirja, je po deželi samo pri učiteljih. Ločenja cerkvene službe od učiteljske pa tudi učitelji sicer ne želijo.“ Temu bav. šolskemu načertu bi bilo marsikaj ugovarjati. Že besedica „bo móglá“, cerkvena služba namreč z učiteljsko sklenjena ostati, je čudna. Bo mogla! zakaj neki? Če se delavcu moje delo „zaničljivo“ zdi, če mi zato delo slabo ali celo spotikljivo opravlja, kdo pametnih bo neki silil enega ko drugega delo prevzeti ali prepuščati? Denarni pomislili branijo! Komu? Cerkvi ali učiteljem? Cerkvi gotovo ne, tedaj le učiteljem. Če vam plača dopada, dobro — storite se sposobni in službe vredni in cerkev vas bo z veseljem ohranila, če tudi ne bote redovne obleke nosili in brevirja molili. Branijo pa denarni pomislili najbolj državi, ktera utegne za cerkev cerkvi in duhovščini nasprotnih učiteljev ko sredstvo ponuditi, plačuje pa naj jih cerkev. Bi bil pa to pravičen nasledek liberalnega vpitja „prosto cerkev v prosti državi“? Da — pač nasledek; ali kakor je vpitje lažnjivo, tako bi bil nasledek krivičen in siloviten. Dokler pa kaka država ali vlada po laškem izgledu cerkvenega premoženja ne misli silovito ropati, toliko časa nepristojne zveze in plačila za njene nesposobne učitelje zahtevati ne more in ne smé; ker tako postopanje, če tudi se da poropanje Rima po zblojenih Tagblatovih mislih (ktere je po judinji N. fr. Presse od 21. kim. ukradel) ne sicer pravilno, vendar pa moralno odobriti, bi se ne dalo ne pravilno in ne moralno zagovarjati.

Ali čemu pa to besedovanje, saj se to ni pri nas, saj se je nekje zunaj na Kinezarskem zgodilo? Zato ker se mi dozdeva, da jih je tudi pri nas nekaj takih kinezarskih misel. In sicer marsikteri orglarji si res do-

*) Ta cerkv. politiški časopis je zavolj bistrumnih člankov vreden, da bi se čital v vsakem farovži in po vsih društvih in čitalnicah. Naj bo vsem živo priporočen.

mišljujejo, da so nepogrešljivi. Mogoče, pa ne oni sami, ampak njihovi denarni pomisljiki! In drugič, ker se mi dozdeva, da, če tudi ne vlada, so pa nekteri politiški vradniki takih misel. Tako n. pr. vem, da je neki okrajni glavar župniku rekel: Če hočete cerkvnika imeti, si ga sami najemite in plačujete, ker je g. župnik tirjal, da učitelj, kterege so mu zoper voljo poslali, naj bo učitelj, cerkvnika si pa ne dá vriniti. Še vé, da je učitelj ko cerkvnik več dohodkov od cerkve imel, kakor ko učitelj od šolstva. Kje so se neki taki gospodje logike učili? Oj slepi liberalizem, da si povsod enak! Dalje pravi omenjeni šolski načert, da si učitelji sami ločitve cerkvene in šolske službe ne želijo. Čez to se vé, da ne morem nič govoriti, ker so mi bavarske okoliščine neznane. Kar pa to pri nas tiče, se iz govorov učiteljskih shodov kaže, da si večina učiteljev to ločitev želi.*) Dobro! zato sem nezadovoljnim tolažljivo naznanilo priobčil, da ne mislijo, da se njih služba ne dá nadomestiti in da vejo tisti, da se cerkvene službe lahko kar naglo otresajo; pri prvem prihodnjem zboru naj izrečejo, da za to službo odločenih dohodkov ne zahtevajo in — reč je k splošni zadovoljnosti rešena.

Ali — da bi se to zgodilo, kaj bi pa potlej bilo? Mar le vedno tiha nedelja ali véliki petik po farnih cerkvah na deželi? Bavarski načert zagotavlja, da le pri učiteljih je muzikalna zmožnost. Mogoče, da je tako na Bavarskem; na Slovenskem se tudi tega ni ustrašiti. Naj tudi učitelji o hvali Božji v cerkvi molčijo, „jo bo kamnje glasno oznanovalo“. (Luk. 19, 40.) Rekel sem, da „Vezeliški bratje“ tudi službo pevcev in orglarjev opravljajo. Če bi bilo komu drago, njih pravila lahko pozvemo, ter bi se po njih pre naredilo, kar bi bilo za slovensko ljudstvo potrebno, — katoliške naredbe so za vsako deželo in za vsaki narod. Poštenih mladenčev imamo še dosti, kateri bi radi iz poklica v red stopili; pevska in orglarska zmožnost je na Slovenskem splošna, le buditi jo je treba. Po Dolenskem, kjer sem večidel pastiroval, dobro vem, da se jih v vsaki fari nekaj dobi, kateri bi po primernem navodu Riharjeve napeve — saj bolj lahke — prav gladko orglali, preden bi leto minilo. Če bi to duhovščina v roke vzela (ktera, saj mlajša, več ali manj tudi v muzikalni umetnosti napredva, lahko bi se zmožniši že v bogoslovji nalašč še bolj na to pripravljali), bi se marsikteri pošten orglar izuril, ki do zdaj ali za šole vedil ni, ali jih zavoljo revščine ali družih takih zaprek obiskovati mogel ni. Znabiti sčasoma iz pevske šole stolnega kora kakega orglarja dobimo; znabiti bi se dale take pevske šole tu in tam, n. pr. pri dekanijah, ustanoviti.

To in enako sem že zdavnaj mislil dostaviti članku bivšega Triglava o slabi ljubljanski muzikalni šoli l. l.; ali vedno se mi je odlašalo, dokler me ni dunajski časnik zdramil. K sklepu le rečem: Gg. orglarji in učitelji, brez zamere! Ne hudobna volja, le resnica in blagor cerkve me je k temu spisu nagnil. Keršanskih in dobrih cerkvenih služabnikov (upam, da jih je še dovolj, kateri pred balom liberalizmom še niso kolén priklanjali. Rom II, 4) gotovo duhovščina ne zapuša in ne prezira; gotovo vsaki župnik Boga hvali, ki ima dobrega, keršanskega učitelja in orglarja. Serčno radi tudi pripoznamo, da ravno na Slovenskem je veliko orglarjev, kateri niso le nobene graje, ampak vse hvale vredni, ker vestno in navdušeno zadostujejo vsem tirjatvam katol. Cerkve, ali si saj z naj boljši voljo zadostovati prizadevajo. Bog daj tacih zmiraj več. —

Če pa govore (tudi molčanja) učiteljskih zborov v

Gradcu, Beču, Pešti in Pragi itd. pazno čitamo, se nam žalostna sedanost, pa še žalostniši prihodnost obeta. Pa hvala Bogu! Cerkev ima za vsako boleščino tudi svoje zdravilo. Tisti učitelji pa, kateri zato, da so liberalni, dostokrat tako radi vse dobro, kar od Cerkve imajo, prezirajo in hrepenijo le po mastnih, stalnih deržavnih dohodkih (kolikor je to zahtevanje pametno in zmerno, jim celó nič ne zamerimo), naj gledajo, da se med dvema stoloma na gola ali celó blatna tla ne vsedejo. Liberalizem, imenovaj se že jozefinizem ali kakor koli, ima le bahaške besede, polna usta obetanja, ali serca in denarja za duhovščino in učitelje ni nikoli imel. Liberalizem tudi ne bo véčno terpel; znabiti da se še enkrat z vso silo na cerkev zaleti, pa sila in poskušnja bo naj berž zadnja. Od njega pa gotovo, kakor od punta in vstaje, veljá prislovica, da „vselej svoje lastne otroke požrè.“ Zato bodi omenjena reč vsem v resni pomislj. Svet se dandanašnji naglo prekucuje; dogodba druga drugo derví, da nobeden ne vé, kaj bo k letu osorej. Le poštenost in „pobožnost je za vse dobra, ker ima obljubo sedanjega in prihodnjega življenja.“ (I. Thim. 4, 8.)

J. J.

Tri mesce na Jutrovem.

LVI.

(Balbek in njegov pretekli in sedanji stan. — Prebivalstvo in verstvo. — „Arabske šolske sestre.“ — M. Evfrozina in šola. — Sedanji žalostni stan na jutru zavolj francoske vojske. — Starinske poslopja in razvaline: Akropolis ter solnčni in Jovov tempelj. — Silovite zidave, velikanski obdelani kamni, stebri itd. — Greška cerkev. „Barbara Kaddis.“ Hadžar-el-kibla ali naj véči obdelani kamen na zemlji.)

V Balbeku smo imeli ostati čez noč. Popoldan smo imeli še dosti časa, da smo dobro ogledali ta kraj, ki zraven Palmire v onih krajih naj bolj sloví s svojimi starinami.

Balbek ali Baalbek v sirske jeziku pomeni to, kar Heliopolis v gerškem, to je, solnčno mesto. Poslednje ime so mu dali Selevčeviči in sprejeli so ga Rimljani. Arabci imenujejo mesto Khalbek, ne vém, če le po napaki, ali morebiti po besedi „khalb“ t. j. serce. Kdo in kdaj ravno ga je vstanovil, ni natanko znano. Domače zročilo, da je od Salomona, neki ni zanesljivo, Makrobe meni, da ima svoj začetek od naselbe egipčanskih ali asirskih duhovnov. Ležeče med Tirom in Palmiro se je naglo razcvetalo in postalo eno naj imenitniših sirske mest. Julij Cezar ga je premenil v rimsko naselbo. Kdaj je keršanstvo tje prišlo, ne vém; pod bizanskimi cesarji so že imenovani nekteri ondotni škotje, pa tudi mučenci. Pod Arabi in Turki je mesto veliko terpel; nekaj so razdjali le-ti, nekaj pa potresi, zlasti l. 1759. Pomanjkanje trgovstva in vedne vojske med Libanovci in Turki so mesto čisto v nič djale. Vse mesto in njegova zgodovina ima v sebi nekaj, kar človeku močno kliče: „Časna slava je nečmerna!“ Balbek je skor v sredi planjave celesirke ob predlibanskem znožji. Precej velik potok teče skoz mesto, in se steka v reko Leontes, ktera se izlija pri Tiru v srednje morje. Prebivalcev utegne biti nekako 3000—4000, in kacih 70 katoliških hiš; — dve tretjini ljudstva ste muhamedanski. Gerško-katoliška cerkev ima zraven škofa le enega duhovna, in v Božji hiši so samo nektere nekoliko boljše podobe. Maroniška cerkva je silo majhna in revna z enim samim duhovnom in nekaj malo verniki. Zraven tega ste še dve redovni sestri presv. Jezusovega serca, kateri imate kacih 70—90 otročičev v šoli. Te redovnice je še le pred malo leti vstanovil častitljivi o. Rikabona, iz Jezusove družbe. Ni popisati, koliko dobrega te bogoljubne duše delajo po divjaškem jutrovem, in pa s kolikim trudom in darežljivostjo. To so prave apostolj-

*) Morebiti vendar njih največ le tisti trenutek, ko jim kdo na serce govori v zboru? Vredn.

ske duše izmed domačega arabskega naroda, torej se imenujejo „arabske sestre.“ Po dvé in dvé se vselite v kateri si bodi kraj in zbirate otroke vsih vérstev v šolo. S kolikim trudom in zatajevanjem te terpinke omikujejo dostikrat skorej čisto divje, velikrat spridene in vse svojeglavne otroke, to se dá pač bolj misliti, kot popisovati. Potrebna jim je torej tudi serčnost zraven poterpežljivosti. V Balbeku je naj perva „arabska šolska sestra“, že priletna, pa silo pogumna devica Evfrozina. Ta dobra duša nam je tudi prenočevanje preskerbela, in kakor koli je bilo mogoče, se gostoljubno skazovala. Ko bi imel denar, kakor nekteri, precej ji pošljem nekatere stotine frankov za povzdigo njene šole, pa tudi silo revne cerkvice, kamor k maši hodi in kjer sem na vse zgodaj drugo jutro odmaševal z marsikterimi pritežnostmi; še mašne bukve so bile pomanjkljive. Mnih o. Marka namreč mašuje v jutrovem jeziku.

Nekaj otrok je bilo še čisto malih, in nekteri so že prav lepo arabsko brali; tudi nekaj peti so znali. Škoda je, da po sedanji francoski vojski misijoni na jutru silo terpé, ker ravno iz Francoskega so dobivale vse enake naprave naj več pomoči; zdaj pa, kakor se čuti, je skorej vse zastalo in bati se je, da marsiktere dobre naprave bojo šle čisto v nič, če ta nesrečna vojska hitro ne pojenja. —

Pomudimo se pa še nekoliko pri malikovavskih znamenitostih tega mesta. Solnčno mesto ali Helio-polis se imenuje ta kraj od nekdanjega malikovavskega hrama, ki je bil solncu posvečen in kateri je še v svojih posipih tako velikansk, da ga ne more nihče brez ster-menja ogledovati. Čudno je, kako so neverniki skerbeli za svetišča svojih malikov. A krópolis, grad ali terdnjava se imenuje ta kraj, ki obsega več svetiš; in res je moglo to nekaka terdnjava biti, ki ima razne razdelke. Iz predvora se pride v šestogelni velik dvor, iz tega še v večí štiriogelni, in od tam še le v tempelj, ki je bil solncu posvečen; zraven njega proti jugu pa je še Jovov ali Jupitrov tempelj; in dalje od tega proti vzhodu stoji nekdanja kristjanska cerkev. Vse je obdano z 8 čevljev visokim zidovjem v podobi dolgega štiriogelnika.

Ko bi hotel vse te reči natanko popisovati, ne pri-dem na konec, zato bom le nekatere posebnosti omenil. — Precej stopivši na ta prostor, smo vidili silovite kosove stebrov in družega šibrovja po tleh vse križem in na velike kupe ležati; še v grobljah se vidi začudovanja vredna umetnost in velikost nekdanjih poslopij. To ti je čarovno nakopičenje razbitega marmorja, prekucnjenih stebernih obglavij, razmetanih stebernih kinčav in pasil, pa razbitih stebrov. Po strašno velicah plošah se vidijo izrezane podobe neverskih malikov. Kosovi ležečih stebrov so presilovito veliki. Okinč stebrov je korinški. Od solnčnega tempeljna stoji le še šest strahovito debelih in visokih stebrov. Kako je bilo moč kaj tacega postaviti, se je res čuditi. V zunanjem zidu so skale neznanske dolgosti iz enega samega čoka. Nalaš sem šel prav ob zidu na kviško v breg in naštel sem 32 stopinj gredé mem ene same skale, ki je zraven dolgosti bila gotovo kacih 8—10 čevljev visoka. Sam sebi skor več ne verjamem in mislim, da sem se zmotil, ali pa preozke korake delal.

Vidijo se v velikanskih podertinah mesta Balbeka razne dōbe, kdaj je bilo to in uno zidano. Ravno take velikanske obdelane skale in nekatere skrivnostne rezljanja in dletanja po njih dajo sklepati na neko neznano, skorej predpotopno stavbarstvo, kakor pravi eden orientalistov. Nekteri silo debeli stebri s palmovim obglavjem razodevajo feničansko umetnost, vstrično z egiptovsko; dalje se vidijo grške in romanske dela, pa arabske šušmarije v teh razdjanjih. V obzidji je spodej tako

imenovana ciklopska zidava, to je, silo stara z velikanskimi skalami, zgoraj pa rimska. Eden černih obzidnih kamnov je 30 čevljev dolg, 12 čev. visok in skorej 9 čevljev debel.

Posebno znamenit je Jupitrov tempelj, še skorej ves, v korinškem silo okinčanem zlogu in ves v stebrih in stebričih; posebno ob stropu zunaj nad nekim mostovžem ima še cele prekrasne ornamente. Podolgasti štiriogelni je ta hram, kakor prav prostorna keršanska cerkev. Spredej se še vidite žertvišči, na kterima se je darovalo gerdemu maliku. Na vsaki strani znotraj je po 6 korinških stebrov in med stebri so votline, podobne nekakim izdolbinam ali kapelam z oboko po enem samem kamnu zgorej; in nad temi so zopet druge in drugačne stavbarije — vse v prelepi simetrii. Vse je iz lepo-rudečkastega kamna, iz sekanih velikih skal ali pečin zloženo ter nič zidano. Zadej v ozidji znotraj so stopnice na višavo, bi djal, kakor pri nas v stolp. — Čutiti je, da Arabci si domišljujejo, kdo vé, kake zaklade v tacih starinah, ker jih Evropejci tako radovedno ogledujejo. Deček, ki je z nami po teh razdertinah hodil, je pravil, da je neki Francoz dobil cel zaboj zlata, ko je v tla kopal. Najpred pa, da je ta bōsa, kakor unega družovskega rejsa pri „Džebel-Malha“ v jordan-ski dolini.

Malo naprej je že omenjeno „arabsko poslopje“ (Habs-ed-Dam), ki ima podobo cerkve z gerškim križem (torej se imenuje „greška cerkev“) in več kamrami, in je bila blezo res nekaj keršanska cerkev. To so prave čuda človeških del, ki se ne dajo popisati.

Da bi vse ogledali, smo šli tudi v podzemeljske prostore in votline, v kterih pa ni nič družega kakor kupi sipe in kamnov in pa slab zrak. Ne vém, ali zavolj prepuha ali zavolj slabega zraka ni hotla luč goreti? Arabskega dečka je bilo pa tako strah, da nam je hudo branil noter, in zdi se mi, da jo je kmali nazaj popihal. Šli smo namreč ob koncu počéz skoz in skoz; ne hotel bi pa zdaj več iti.

Eden orientalistov pravi: „V celoti morajo te razdjanja nam vmišljijo opanati: umetniku so prečudni modeli, pesniku naloga za njegove navdihe, modrijanu predmet globokega premišljevanja: le edinim barbarom, ki po okrajni prebivajo, so merzle in mutaste...“

Nekoliko delj zunaj prostora terdnavega je kos ajdovskega tempeljna, kakor kaka prav majhna bajtica, ki je menda edini v svoji starodavni zidavi na vsem svetu. Imenujejo ga „Barbara Kaddis.“

Pogledat smo bili šli pa tudi znamenitost, ki je četert ure deleč zunaj mesta, namreč v nekdanjem lōmu, kjer so za Akropolis kamne lomili in obdelovali. Ondi namreč leži naj večí obdelani kamen na celem svetu, ki čaka že tisuče lét moči, ktera bi ga spravila na mesto, kamor je zvalila njegove manjše brate; toda čakal bode blezo do sodnjega dne. Imenujejo pa ta ciklopski kamen „hadžar-el-kiblah,“ poldanski kamen. Ta velikan ima 42 stopinj dolgosti, 9 stopinj v širokosti in nekoliko malo več višave. Podoben je nekako klinu, ter je na enem koncu precej životnejši kakor na drugem. Saulcy je preštevilil oziroma na gostost te pečine, da bi bilo treba za njeno prepeljanje zedinjene moči 40000 ljudi, da bi jo premikali. Pa to se mi vender preveč zdi. Ima mar prebrisana nova dōba pomočkov, da bi mogla to doseči? Kakošni bi mógli to valjarji biti, da bi tako težo deržali, kakošne strojbe, da bi jo nesle?

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. (Izročeno.) Jezus stopi nekaj s svojimi učenci v čolnič (Simonov), in glej! pripoveduje sv. pismo, velik vihar vstane na morji tako, da so valovi čolnič pokrivali; on pa je spal. Ali se s čolnom

sv. Petra, s sv. katoliško cerkvijo, ne godi tako zlasti sedanji čas? Ali ji ne protijo hudi valovi od vseh strani, in ali se ne zdi, kakor da bi Jezus spal v čolnu? — Da so delali takrat učenci na vso moč, da bi se ohranili s čolnom vred, je gotovo; ali viditi, da sami tega ne premorejo, stopijo k Jezusu, ga zbudijo ter prosijo: *Gospod! otmi nas, poginjamo.* — Kako pa se godi v sedanjem viharji? Ali delajo na vso moč učenci sami in sploh vsi, ki smo v čolnu sv. cerkve? Da bi poginil čoln, tega se ni bati, ker vrata peklenške cerkve zmagale ne bodo; ali — da poginjamo mi, da poginejo mnogi premnogi po imenu katoliški kristjanje, tega se nam je bati tega, in toraj delati z zedinjenimi močmi, pa prositi in moliti Jezusa, da vstane in zapové vetrovom, da vtihnejo in da srečno priveslamo v čolnu njegovem v zavetje večnega miru. Bere se, da po svetu iskreno delajo in molijo v sedanjem viharji učencev Kristusovih verniki. Čuti je bilo, da hodijo nekteri na cvetličnik k Mariji, Materi Božji. Dobro; vendar — ali bi ne bilo prav primerno, da začnemo hoditi tudi v ta namen k sv. Petru, v staro častljivo cerkev njegovo v Ljubljani ter moliti za starega častiljivega naslednika njegovega, jetnika Pija IX, kakor je prva cerkev neprenehoma k Bogu molila za Petra, dokler ga ni Gospod iz ječe otel po svojem angelju? Kazala je to djanje unkrat katoliška družba v živih podobah; bi ne bilo mar prav in lepo, da prične to božjo pot k sv. Petru ravno katoliška družba s kako primerno slovesnostjo? Sploh naj bi duhovni pastirji v novem cerkvenem letu z novo gorečnostjo buditi jeli Jezusa, ki tudi sedaj takorekoč spi in čaka, da ga z molitvijo, prošnjami in klicanjem budimo, in naj bi se pobožnosti sv. leta ponavljale, kakor se ponavljajo nevarnosti in terpljenja sv. cerkvi. — Zdi se mi, da bi tudi naša katoliška družba delovala z boljšim ali vsaj bolj očitnim ter vzajemnim uspehom, ko bi se povzdignila v politično katoliško društvo po zgledu toliko družih konservativno-katoliških kazin ali društev po katoliškem svetu. Mi katoličani se le ne zavemo, kako močni smo, ako delamo s Kristusom. Pa Gospod spi v nas; treba je, da ga zbudimo in z njim vred se vojskujemo zoper nevarne vetrove sedanjega lažnjivega liberalizma in gerdga frajmararstva. Le tedaj si smemo biti svésti, da premagani nasprotniki utihnejo, čudé se z ljudstvom rekoč: *Kdo je ta, da so mu pokorni vetrovi in morje?*

Bratovšina ss. Cirila in Metoda se še vedno veselo razširja. Poslali smo te dni v Celje zapisati blizo 900 novih udov. Zdaj, ko se začenjajo tudi reči na jutru motati, je posebno potreba obilne molitve za spreobrnjenje ubogih razkolnih grekov. Po tolikih molitvah upajmo, da Bog ne bode predolgo več odlašal in bo obudil prav veliko gibanje v prid katoličanstva med odločenimi greki.

Od katoliške družbe na svetlo dano knjižico: „*Papeževa nezmotljivost*“ v novo in živo priporočamo udom in neudom, duhovnom in neduhovnom, ker je v sedanjih cerkvenih in rimskih zadevah močno potrebna in času primerna ter utegne marsikteremu pregnati kako meglo nevednosti, odvaliti kak kamen težkih dvomov, marsikteremu pomnožiti ljubezen do cerkve in sv. Očeta, ga sploh v veri poterdovati.

Grof Wurmbrandov govor. (Konec.) Ako pa se jaz motim in imata Potocki in Beust prav in je res Avstrija v teh 4 letih, odkar je Beust državni kancelar, tako oslabela — ondaj je škoda za vsak vinar, ki se za vojašino potroši. In kdo je kriv, da je Avstrija tako oslabela in propadla? Od teh, ki so krivi, bom poznej govoril, pa vendar ako sedanji avstrijski stan pogledam, sem prepričan, da vlada bi bila svojemu protestu zoper laško vlado že potrebno veljavo dala, ako

bi bila hotla. In mi katoličani — nas je 27 milijonov v Avstrii — imamo veliko vzrokov se pritožiti zoper vlado; pa nekoliko smo tudi mi sami krivi. Vlada bi se potegnila za posest papeža in nas katoličanov, ako bi jo k temu gnal in silil državni zbor; in to bi se zgodilo in marsiktera Cerkvi sovražna postava bi bila izostala, ako bi mi imeli katolišk državni zbor. Da ga nimamo, smo krivi mi katoličani, nas 27 milijonov katoliških Avstrijancev!

Tako toraj je bilo nasilstvo v Rimu mogoče in ondaj nam je jasno, zakaj ni apostolska Avstrija posredovala, ampak pusti laškim mavtarjem v Rimu počenjati, kar se jim ljubi.

Treba je tedaj, da se mi katoliški Avstrijanci probudimo, in da se za cerkveno reč pri vsaki priložnosti potegujemo z besedo in djanjem. Priložnost se nam ponuja tudi zdaj; res je sicer, da za krepko djanje ni čas vgoden, pa vsaj z besedo dajmo na znanje, kar zahtevamo, in zedinimo se za nasvetovani sklep.

Ugovarja se sicer, da sklepi, protesti nič ne pomagajo in se cesarju še ne naznanjajo ne; pa mislim, da peticije pred cesarskim prestolom bodo že pomagale. In ko pride za to primeren in vgoden čas, kranjski katoličani ne bodo zaostali in se bodo sklicovali na današnji sklep. In ker dosedanje peticije pri ministrih niso pričakovane in zaželenega vspeha imele, se mi do njih ne obračamo s peticijo, ampak ostanemo pri resolucii, da protestiramo zoper nasilstvo v Rimu.

Zmerno in primerno vprašanje do liberalnih očetov. — Kako je to, da je skozi vse leto mesto dobro razsvetljeno, ne le večerni čas, dokler je več ljudi po opravkih na ulicah, temuč tudi v terdo noč, ko že le posamezni, več del brez opravka, le po kratkočasih ali še slabjših potih pohajkujejo: o nedeljah zjutraj pa, ko jih po keršanski dolžnosti na tisoče v cerkve hiti, so vse ulice čisto temne in tudi nar slabjši lešarba ne berlí več? Ali mar zato, ker so zjutraj po ulicah le „mračnjaki“, ki luči niso vajeni, v terdi noči pa „lučnjaki“, ki vedno vpijejo: „več, več luči?“ Potem naj bi skerbni „očetje“ tudi unim nekoliko svetlobe privošili, da jim ne bo mesto kot temna ječa; razsvitljeni lučnjaki, ki sami luč razširjajo, je ne potrebujejo toliko! — Ali mar zato, češ, da v cerkev hoditi ni potrebno, bolj bistveno in potrebno pa je, še v terdi noči se po kerčmah in kavarnah kratkočasiti? Potem proč s cerkvami, naj se zaprejo, in napravijo še nove gostilnice in kofetarije za večji omiko, blagostan in nravnost! — Ali mar zato, ker v pozni noči se razveseljujejo bolj premožni, v cerkev pa hodijo bolj revni, posli“ id.? Če je tako, usmilite se, ako ste mestni očetje revnih, sej je to Vaša dolžnost; bogati si bodo ložej sami pomagali. — Ali mar le nekteri dayke plačujejo, in mestne doklade ne zadevajo vsih? Če vsi bremena nosijo, skažite vsim ravnopravnost, ktero imate ko liberalni „očetje“ tako pogosto na jeziku! Ali bi bila to liberalna pravica mestnih svetovalcev, da imajo za ljudi svoje baže luč, za prosto slovensko ljudstvo pa temo in mrak? Ali je mar predrago zjutraj dvě uri za toliko množico prižgati kako luč, ko v pustnih časih ni predrago, ko je zavoljo kratkočasa nekterih celo noč vse mesto razsvetljeno! Kar koli že bodi, ne pričakujemo od modrih „očetov“ tiskane odgovora, ampak djanskega, da se v tem oziru kaj stori, ker bi bilo gotovo potrebno in pravično.

Klerikalec,

ki je pa vendar prijatelj svetlobe in pravice.
Iz Vabaše 18. okt. (Konec.) V torek zvečer se peljemo naprej proti Pensilvaniji — celo noč, in v sredo celi dan; še le zvečer smo prišli do samostana v št. Vincencij. Tukaj so g. Buh 4 študente peljali v samostan, mi drugi se pa peljemo koj naprej v Pitz-

burg; tu smo prenočili pri nekem Nemcu, ki nam je za večerjo in zajutrek vsakemu 2 gl. rajtal; ni tedaj čudno, da se toliko denarja porabi na tem popotovanju. Drugi dan se peljemo spet celi dan in spet celo noč; še le v petek zjutraj ob 7 smo pišli do Čikage, to je, 7. oktobra.

Tukaj smo g. Buha čakali na kolodvoru, ki so se imeli s hitrim vlakom pripeljati. Jest sem pa le gledala od kod bo moj brat prišel, ki so mu iz novega Jorka telegrafirali, da naj v Čikago pride. Skerbelo me je že, ko ga le ni bilo; mislila sem si, gotovo ga ni tu, ker ne pride me iskat. Čakamo že poldruvo uro, — kar jest zagledam od zadi čedno oblečenega gospoda, — bil je kakih 15 stopinj od mene; ga pogledam, pa precej sem ga spoznala po velikosti in obnašanji, da je moj ljubi brat. O, jest Vam ne morem povedati, kako mi je bilo pri sercu, kar mraz me je pretresel od samega veselja. Zdaj se približam k njemu, ga po imenu zakličem, — on se oberne nazaj — in ves začuden reče: „Kje si bila? kako da si me vidila?“ Res, tako sva se eden drugemu zaveselila, da od veselja nisva mogla govoriti, nobene prave besede najti, da bi začela govoriti, — kar tiho sva bila; zares, takega trenutka še nisem imela, kar sem na svetu. —

Prišla sta tudi dva Kranjca z njim na kolodvor. Zdaj čakamo še kake pol ure, kar se g. Buh pripeljejo; potem smo šli vsi skup k g. Žagarju, Kranjcu, kjer smo bili dobro postreženi. Tu smo ostali do ponedeljka, to je, do 10. oktobra. V nedeljo je moj brat v nemški cerkvi nemško pridigoval. Jest ga še nisem préd slišala pridigovati. Govoril je od spovedi, ko so evangelije tako nanesle, ko je rekel Jezus: „Kaj je ložej reči, tebi so grehi odpušeni“ itd. Razlagal je potem, kako velika milost je za nas, da je Jezus zakrament sv. pokore postavil, in kako da je spoved za vse postavljena, še papež sami se morajo spovedovati itd. Ne umem veliko nemško, pa on je tako razložno govoril, da sem veči del vse zastopila. Govornik je kaj dober, tako ginljivo in milo govori, da mora serce omečiti. 9. okt. sem bila prvič pri njegovi maši; ta dan je maševal za moje dobrotnike in dobrotnice. Posebno pa za Vas. — Gospod očetu ponižno roko poljubim in g. Jeranu. Od popotovanja pa menim, da so jim g. Buh kaj pisali.

V Čikagu je več Kranjcev; g. Buh so jih nekaj spovedali, ker nimajo kranjskega duhovna. Še le v ponedeljek smo se peljali naprej. Med potom smo obiskali g. Pluta, ki so v Vinoni za fajmoštra, 12 ur od Šabašave, kjer je moj brat. Tu smo ostali 2 dni. V četrtek so vsi trije gg. maševali. Tukaj je tudi zdaj gosp. Bernik, ki je bil popred pri mojem bratu za orglavca; to je bil vesel, ko smo prišli! Koj je začel slovenske pesmi igrati, jest sem pa pela. Šla sva tudi na kor in sva pri maši slovenske pesmi pri orglah pela: o to so bili g. Plut veseli, ki so tudi Kranjec. 13. oktobra opolnoči gremo k neki Misisipi čakati na barko.

Pripeljali smo se v Vabashav o 1/2 12. O ne veste, kako čudno mi je bilo pri sercu, ko sem zagledala mesto, do kterege sem s tolikim trudom prišla!

Preden sem drugod kaj ogledala, sem šla iz veže gori po stopnicah pred altar nar vikšega Kralja počastit in se mu za vse prejete dobrote zahvalit. Solze so me polile, ko stopim v to majhno svetišče božje; je pa vender prav lepo ozališano... Zakerstije pa nič, en kotichek je v cerkvi, da se duhoven komaj sam notri napravlja; pa sej mežnarja nima, da bi ga napravljaj; za obleko nimajo nič kostna; v tistem koticčku visé plajši za zagrinjalom. Obleke imajo malo, je pa prav snažna.

Brat je mógel iti koj drugi dan na misijon 6 ur deleč; g. Buh so pa tu ostali, da so v nedeljo Božjo

službo opravili. Bila je ob 10 peta maša (jest sem mogla koj pomagati peti), popoldan pa večernice in litanije. Brat je pa imel na misijonu 2 maši, pa 3 pridige; prva maša je bila ob 10., druga pa 2 uri naprej v drugem misijonu ob 1 popoldan. Kerstil je tri otroke in enega bolnika previdil. Še le o 1/4 je zajutrikal. Po tem pa dirjal s konjem domu, da bi še g. Buha dobil, ker so bili namenjeni naprej. Po tistih gerdih potih dirja, pa se mu je voz polomil, da ga je komaj dóm pripravil, in ravno so g. Buh odšli na barko, ko je prišel. Tako mu je bilo hudo; zdaj se morebiti celo leto ne bota vidila. Tudi meni je bilo zelo hudo, ko so g. Buh odšli. O, kako so oni za me skerbili na poti, kar dušo in telo zadene! 3krat sem bila med tem časom pri njih pri spovedi, in ker je bilo priložno, ako smo v takem kraju prenočili, da smem iti k sv. Obhajilu. Dvakrat sem angelski kruh tudi že iz bratovih rok prejela. O kako veselo je to; ako ravno sem mógla vse prijatle zapustiti, njega naj boljšega prijatla pa povsod zamorem najti.

Oj, ko bi Vam jest mogla povedati natanko, kako je tu; jest sem si vse drugači mislila, kakor zdaj vidim. Kar časno zadeva, so Amerikanci tako izurjeni, da menda nobeno ljudstvo ne tako; kar pa dušo tiče in skerb za večno zveličanje, so pa tako nevedni, in taki reveži, da se Bogu usmili. Lepo Vas prosim, molite res prav veliko, molite za te uboge zgubljene ovčice, da bi jih Bog razsvetlil. Oh meni se tako smilijo, da me solze polijejo, ko njih revni dušni stan preišlujem. Neko prav prijazno dekle zdaj v naši cerkvi orgla, ali kaj ko je protestantske vere. O kako milo se mi je storilo v nedeljo, ko sve bile na koru skupaj; med nar svetejšim delom sv. maše se še zmenila ni; z roko je glavo podperla in slonela tje na orgle. Ali otroci, kako so nevedni! Devet lét star, ali še več; pa še nič od Boga ne vé, ako ravno je od katoliških staršev. Duhovni se trudijo noč in dan, pa pri tolikem številu kje je mogoče še nar potrebnejše opraviti? Pred nisem vedila, zdaj še le vém, koliko misijonarji terpe. Komaj pride k počitku ves truden iz daljnega misijona, že ga dolžnost drugam kliče. Vidite 4 dni sem že tu, pa še en dan nisva prebila z bratom skup. Sinoči, 17. okt., ob devetih se je že spet peljal na misijon 6 ur deleč po Misisipi v barki. Meni je pa konja doma pustil, da ga verdevam. Pota so pa tako nevarne, da me zelo skerbi, kadar se s konjem pelje v misijon. Konja ima zelo novega, kmalo bi ga kar prekucnil. Ni dolgo tega, se mu je splasil; brat je skočil iz voza in šel proti cerkvi, konj pa po drugi poti. Ko pa pride do cerkve, ga že konj tam čaka in oje (štango) je še seboj privlekel, voz je pa pred odletel. Ljudje so bili zelo v strahu, ko to vidijo; mislili so, da se je g. misijonar tudi povezil; ko ga pa od deleč zagledajo s tisto culico priti, so bili veseli, da je še živ. Misijonari so kakor berački kar v mavhico naveže, vse, kar je za sv. mašo potreba. Ako pa gre kakega bolnika previdit, mora sv. zakramente skrite nesti, če ne, bi ga kmalo kaki nejevernik napadel. Spreljuba gospa in mati moja! jest Vam imam še prav veliko pisati, pa zdaj ni več časa. To prosim vse, molite za ameriške misijonarje, da bi serčno delali v tem zarašenem vinogradu Gospodovem in da bi Bog prilival s svojo sv. gnado, ter bi bilo obilno sadú. Molite tudi zame, da bi se saj toliko angleškega jezika naučila, da bi zamogla otroke potrebne resnice kersanskega nauka učiti itd.

Iz novega Jorka 8. okt. pišejo mil. škof Mrak: 16. sept. zvečer smo prišli v Gibraltar; 17. sem maševal. Potem sva šla malo k škofu, spremljana od angleškega duhovna; potlej ko je parnik dobil oglja, smo šli dalje. 24. smo prišli v reko pred Glasgovom, in smo

ne stopivši na suho šli v parobrod „Anglija,“ ki je odhajala v Ameriko. Bilo je na njem več Nemcev, ki so prišli s Hamburga čez Jutlandijo v Glasgov. Vse popotvanje je bilo srečno, kar se viharja tiče. Možina ni čisto nič terpel (za morskó boleznijo), akoravno je nekaterekrat dobro pihalo in se barka močno gibala, bil je vendar le vgoden veter... Bilo je menda 700 popotnikov na ladiji; s hrano pa prav slaba. Zoper živež nimam nič ugovarjati, ako bi bila le posodo imela. Ker je bil v lističu za 2. red obljubljen živež in postelja, se za to nisva nič oskerbela in se tudi nisva móгла, ker nisva bila nič na suhem. Nisva imela ne krožnika, ne sklede, ne žljice itd. Pervi večer pride strežnik v kajuto z veliko posodo čaja (tê), vsi so mu nastavljali kozarce, midva pa sva se mogla s kruhom zadovoljiti, ker posode nisva imela. Drugo jutro za rano ravno tako, ker od strežnika se ni dalo nič dobiti, tudi za denar ne. Po naključji pride neki Irec, ki me je precej spoznal, da sem duhoven, in začel sem mu praviti, kako se nama godí. Ker je imel veliko družino seboj, je bil precej pripravljen nama z vsim pomagati; prosil sem ga torej za plehasto skledo in eno žljico, to je bilo najino omizje, miza pa najina skrinjica (kofér), ki sva jo bila k sreči v kajuto vzela, sicer bi kar ne bila imela kam se vvesti; najini sosedje niso bili tako srečni, treba jim je bilo po tleh posedati. Take smo — eden drugemu na poti — pojedli, kar so nam prinesli, bilo nas je 11 na prav majhnem prostoru.

Za posteljo so nam rabile suknje in plajši. Kermili so nas v pravem pomenu kakor svinje, zato se take barke imenujejo „pig vessels“ (svinjske ladije). Družina pa je bila prav dobra, vsi Škoci razun enega Irea. V čertek 6. vinot. smo do tod prikermili. Eden študentov ima priti te dni, kakor pravi pismo, ki sem ga tukaj prejel. Mislim sem, da sem zadnji ameriških škófov, ki so prišli iz Evrope, pa vendar tudi družih ni še tukaj. Sprejeta sva prav prijazno tukaj v novem Jorku pri oo. redemtoristih. Možina ostane najberže v semenišu v Milwaukee-i. Pozdrav vsim prijatlom in znancem.

Staro domorodno blago.

Biftrixa.

(Iz zapuščine ranjc. Metelkota. *)

Grosno zhes skalovje dère
Potok merslih biftrih vód,
Ino flare kamne père,
Is njih dela beli bród.

Kak' fe tam svedrí globòko,
Kjer fe kótle slo verté.
Kako stopa sdaj vifoko,
Še vsdiguje kot morjé.

Gledaj nad vodó valóve,
In poflufhaj velik fhum;
Kar fe péni zhes bregóve,
Ti oshivlja pevski vum.

Neptun kvifhko pifhe péne, **)
Ino grosno fe jesí.
Tolzhe ob kamnitne sténe; —
Menim, vse nam rasvalí.

*) Dobili smo iz dobre roke precejšen snopeč pesem, ki so iz zapuščine ranjega profesorja Metelkota, med kterimi je marsikaj lepega in dobrega. Naj se torej nihče živih ali tudi mertvih ne začudi, pa tudi ne zazlobi, ako se neprevidoma kakega dne znajde postavljenega na Parnas. Kteri bi morebiti ne vedili, kako so te pesmi prišle slavnemu slovenskemu pervaku v roke, naj povemo, da so šolske naloge, kakoršnih Metelko ni za-

Stara skala fe vpéra ***)
In rasbija mu vodó,
Naj fe voda va-njo vdéra;
Vender je fhe kon'z ne bó.

M. Vilfan.

Nestanovitnost xivlèna.

(Iz Metelkove zapuščine.)

Človéurko xivlène n'lo naglo bexi,
Bol naglo ko reka
Vz morje se stéka;
Kdo ve, če se jutra va zemlja ne spi?

Od xene rojeno vse mora umret',
Vz prah premaneno,
Od smérti kóveno
Ko nvétje in listje — ta pòzno, un' préd.

Lej, déte zagleda xivljene svétá,
Xe mora bledeta,
V zabéla umretá,
Ue predno besedo: „mama!“ blekotá.

Dakliña ue lepa ko roxa in nvét,
Pa mora se louet',
Serne ji ue pouet',
Ker smert jo zagraba, — pustit' mora svét.

Mladenček vz nvetji xivlène konjá
In ogeu pojeme,
Kter' mlade uneme,
Ko hitro mu brat kouén' roko podá.

Ne more premagata smert' korenak,
Mouí mu zmankuje,
Zaston se vzdiguje;
Na pota prot' veúnosta zmagán je vsak.

Na mèji pred gróbam tud' starček stoji,
Na birgle opira, —
Nazaj se ozira
Na dolgo xivlène, — pa umret' se boji.

Bogata in révna vz veúnost gredó,
Nesarja svitlostá,
Beraña slabostá
Ne lou' smert — kar séka; vse pade pred no.

Le vednost ostane; hrepèna za no,
Te bo posvetila,
Te qast zadobila
Na zemlja ljudi; te popeie v' nebo!

Janez Kovarq.

Blagemu Kranjcu.

(Iz Metelkove zapuščine. 1)

Kranjc! v grobu temote prerašena vsa
Že dolgo prelepa slovenš'na leží,
Pris'jalo bo solnce in zgín'la temá:
Le blagi Slovenc naj jo iz spanja budí.
V družih deželah so kdaj že začeli
Umni, učeni slovenš'no buditi;
Rekli so blagi vsi Kranjci veseli.
„Mi pač ne smémo nar zadnjiših biti.“

vergel, temveč jih je zvesto hranil, v kterih je kaj bisera opazil. Vr.

**) Neptur je v podobi rečeno, ker so ga Rimljani imeli za boga in lastnika vode.

***) Menda je odveč pripominjati, da „v“ sedaj namestuje v poeziji dostikrat glasnico; nekteri pišejo v tacih primerljajih „u“, kar se pa ne podá lepo. Po metelčici se je pisal polglasnik (V²). Vr.

1) Ta pomenljiva pésem je brez imena pésnikovega, pisana v bohoričici, in viditi bolj stara. Vr.

Kranjc! res je, da nisi nar slabši Slovenc,
To terdit' in pričati, vém, ni preveč;
Te klicat' in vabit', občatati venc,
Ni treba; sej t' pridnost' ne morem odreč'.
Glave si umne, in skerben zadosti
Hodit' nevtrudoma v svoji mladosti'
Pit iz studenca slovenske sladkosti;
Kmal boš ozdravil vse kranjš'ne slabosti.

Ne vstraši se ovérkov, nikdar ne obstoj;
Sej Znotranjic, Štajerc, globóki Dolenc
Ti pride na pomoč, le nič se ne boj;
Rokó ti podaja Korošec, Gorenc.
Kaj b' veličastvo slovenš'ne ti kazal?
Vém, da tud' njene bolézni poznaš.
Célil boš rane njé, ne samo mazal;
Bébcov ne vprašaj; sej pamet imaš.

Nove pesmi.

Angelju nedolžnosti.

Sem že tožil, sem že jokal
Milo dostkrat in britkó,
Da hče červ prehud na sveti
Zgrizti vsako rožico!

Torej angelj, se me smili,
Varuj vedno vsih me strast!
Oh, sej veš, da mlad sem še le,
Ne znajoč prevár, napast.

On ponižnost z njó nedolžnost,
V kratkem času pomori,
Bistro-jarnemu mladenču
Spravlja v černi grob kosti!

Če bo hotel zapeljati
Kdo me kterkrat révčeka,
S kaznujočo šibo svojo
Stražec angelj mahni ga!

Kedar bodem pa umiral,
Z lil'jo pridi mi naprot,
Me za roko prejmi, pelji
V rajsko me nebó od tod! —

Ivan Leban.

Pri studencu.

Preljubi studènc,
Vsaj to mi povej,
Kaj tebe tak žene
Po strugi naprej?

Popotnik se žejni
Pri tebi krepčá,
In mnogokrat serčeno
Zahvalo ti dá.

Gotovo čez trato
Zato tak hitiš,
Da žejne cvetlice
Ljubo napojíš!

Si merzel, če tudi
Je vroče močnó,
A čist kakor biser
In jasno nebó.

Ak bilo tak čisto
Bi moje sercé.
Bi rajalo vedno,
Od dnéva do dné.

Josip Prosén.

Ave Marija in svoboduh.

Glasno zvon doní iz line
Vernim angelski pozdrav,
Da razlega se premilo
Po planjavi, po dobrav'.

In mladenec korenjaški,
Kakor starček sivoglav,
Preponižno roke sklene
Tolažnico da pozdrav'!

Otročiči, prej igraje,
Urno zdaj domú tekó,
Da pozdrav Mariji lépo
Z mamico odmolijo.

Zemlja in nebo se skuša;
Človek, angelj se druží,
Včlovečenje Boga Sina —
In Marijo da slaví. —

Deklica pobožno sklepa
Pred altarčekom roké,
Móli: O Devica lepa
V dar prinašam ti sercé.

Glej, le eden pa koraka
„Gluh“ po mestnih ul'cah tam,
Je pokrit, in še k molitvi
Zvonov glas ga ne predram'!

Verni kmetič truden s polja
Gre, pobožno mol' odkrit, —
In hiti Devico sveto —
Božjo Mater počastit.

Imá le zmešane možgane,
Al je človek brez sercé, —
Da ga glas zvonú ne gane, —
Al ne veruje v Boga? —

Oh! bolnik je — za vse dobro
Siromak ves slep in gluš;
Ta napihnež pa se zove
Nejeverni „svoboduh.“

Radoslav.

Pelinorec.

Tatinska prederznost. Iz Krems-a piše „Bothe für St. v. L.“: „Nedavno je prišel dvorni svétnik Liszt v kaznovalnico v Stein, jetniki so mu tožili in tožili, kako slabo se jim godí. Z nekako nesramno prevzetnostjo so marsikteri rekli, da so bili že po prav raznoterih ječah in po večkrat, da pa tacih reči ni nikjer, kakor v Steinu. — Da bi bili poprašani tudi ubogi stražniki, kaj je njim terpeti od gospodov tatov, razbojnikov, ubijavcev, in se zato še resnobno zagovarjati ne smejo, tega nič ne pripovedujejo.“

Sej se nameri, da celo pred sodnijo se marsikteri mačuhi tako nesramno-prederzno vedejo, kakor bi hotli vse za norce imeti, kakor se večkrat bere in se sicer pritožbe slišijo. Slabo znamnje za tisti čas, v katerem hudobija pred kaznijo in kaznovalcem strahú nima.

Smešna liberalna nesramnost. Časnik vstavovernežev v Inomostu je undan prašal, če so neke odotne nune dobile od vlade privoljenje, da smejo „premišljevalno“ živeti. To je tako, kakor bi morala držina ministre za privoljenje prositi, da smeje zjutraj in zvečer moliti, pa v cerkev hoditi! Kam bodo še zabredli bedasti svoboduhi vsih svoboduhov?

Razgled po svetu.

Deržavni zbor je za zdaj dokončan. Obe zbornici ste poslale centrališki svoji adresi svitl. cesarju. Poljski, dalmatinski, kranjski, tirolski, isterski, predarlški, teržaški poslanci, pa enakomisleči tovarši iz Bukovine, Gorice in Štajerskega v spodnji zbornici so naravnost protestirali zoper to adresu, ki se ji le po nemškem gospodstvu, po decemberski vstavi in konkordatomstvu zdeha. Devet desetink avstrijskih narodov, pravijo „Novice,“ je zoper tako adresu. Tu se vidi, koga ti možje zastopajo! —

Število avstrijskih prebivalcev obsega po najnovjšem številjenji od 31. decem. 1869: 35943592 duš, med temi 17797610 moških in 18145982 ženskih. Deli se pa to število po raznih deželah tako-le: Avstrija pod Anizo jih ima 1990708; Avstrija nad Anizo 736519; Solnograško 153159; Štajersko 1137748, teh je 561790 moških in 575778 ženskih; Koroško 337594; Kranjsko 466334, 223285 moških in 243049 ženskih; Primorje 601981, 307191 moških in 294790 ženskih; Tirolsko 885406; Česko 5140156; Moravsko 2030783; Šlesko 513352; Galicija 5444016; Bukovina 513404; Dalmacija 468781, med temi 241439 moških in 227342 ženskih; Oggersko 11180048, 5586599 moških in 5593449 ženskih; Hervaško in Slavonija 1023858, med temi 519419 moških in 504439 ženskih; Sedmograško 2122458; vojaška meja 1197187, med temi 606681 moških in 590506 ženskih prebivalcev.

Rimsko. Ves svet se peča zdaj za sv. Očeta, namreč vse, kar je res katoliškega; kar je suhega, gnjilega, červojednega na drevesu sv. Cerkve, ali kar je celo že odpadlo, tisto mu je nasproti. 23. oktobra so se bili zbrali v Genfu na Švicarskem možje iz Francoskega, Parskega, Badenskega, Švicarskega in Italijanskega se posvetovat, kako naj se katoličani obnašajo, da sv. Očetu pomagajo k njih pravicam. Amerikanski katoličanje so že poprej po baltimorskem nadškofu Spaldingu naznanili, da se bodo tudi oni tega poprijeli, kar se bo v Genfu sklenilo. Katoličani se torej povsod očeno dramijo; najpred se bodo prošnje na prošnje pošiljale vladam, adrese na adrese sv. Očetu. Po Tirolskem je vse živo za sv. Očeta in pravo veselje brati, kako močna vera je pri tem čerstem narodu. Sv. Oče Pij IX so bivši majhen deček po opominu svoje matere pobožno molili za jetnika papeža Pija VI; torej je bilo

tudi v Genfu določeno, naj se priporoča vsem katoliškim deržinam, da naj vselej zvečer pri skupni molitvi molijo tudi za sv. Očeta Pija IX. Tudi očitne molitve, procesije itd. so v Genfu priporočali. Ženam, gospém svetuje snid v Gentu, naj se zderžujejo hrupnih veselíc, ko je poglavar sv. Cerkve v jetništvu.

Deržavni delg se je v amerik. zveznih deržavah od 1. sušca t. l. pomanjšal za 91,413.824 dol., zmanjšuje se od kvater do kvater prav obilno... Kdaj bodo pa evropejski deržavniki pričeli bolje gospodariti? Nimajo blezo časa na to misliti, ker velik del njih ima z zakristijami preveč opraviti. Tam nihče ne misli na „placetume“, zoper misijone kriči k večemu kak metodisk ali lutero-mavtarsk časnikar, ki ga pa malo poslušajo. Sloviti P. Veninger S. J. že veliko lét neprenehoma misijonari po vsi Ameriki in vse ga hvali in spoštuje. Nedavno se je pripetil priserčen primerljij v Fort-Vankouver-u. Bil je napovedal metodistišk pastor in superintendent govor zoper papeževo nezmotljivost in je v ondotnem časniku povabil vse katoličane. Veninger — ne bodi len — napové v naglici v ravno tem časniku govor o ravno tej reči, ravno tisto uro, in povabi vse protestante. Povedal je, da bo govoril v prid nezmotljivosti. In dosegel je popolnoma svoj namen. Metodistiški pridigar in skorej-škof sam s svojo družino je prišel poslušat patra Veningerja, jezuita; in prismočila se mu je vsa njegova kaša. To pripoveduje Veninger sam in pristavlja, da je kakor misijonar prehodil že vso Ameriko od juga do severa in od vzhoda do zahoda, misijone imel tudi v 4 krajnih mestih, ki so kakor končniki, ako se misli v križnati podobi, namreč, v novem Jorku in Viktorii, v Texas-u in Dakotah-i.

Iz Ljubljane. Slovenska Matica ima 1. dec. (po sv. maši ob 8 v stoljni cerkvi) svoj občni zbor v čitalnični dvorani. — Deržavni poslanci so imeli v četrtek ali petek domu priti. G. Svetec pa gre v delegacijo v Pešt. — Dr. Kosta je bil na Dunaju deputacijo Notranjcev k cesarju spremil. — Deržavni pravdnik dr. Lehman in dež. sodn. svetovalec g. Heinricher gresta v Gradec za c. kr. svetovalca viš. dež. sodnije.

Nova era je te dni našla novo in silovito besednico v goljufici in sleparici Aichelburg, ki je zavoljo denara, ki ga je izžulila iz ranjcega poštenega dekana Vovka, obsojena za 7 let v težko ječo. To je strahovita „inteligencija“; — toda „brez serca“ in „brez vere“, kakor je sam deržavni zavetnik rekel. Ni si mogla kaj, ter je celo pred sodnijo v svoj zagovor mešala ne le sploh pošastnih laži, ampak tudi posebej gerde psovke in obrekovanja zoper „slovenische Spitzbuben“, zoper duhovstvo, celibat, „nezmotljivost“, cerkveno premoženje, jezuite itd. itd. Tagbl. miluje, da „Frömmlerin“ Danica ni bila pričujoča, češ, da bi tam imela priložnost prah in pepel na svojo glavo suti. Je ne mara celo Danica kriva, da je Aichelburg v svoji „brezserčni nejeveri“ sleparila, ali pa je tisto tako spodbudno in resnično, kar je zoper duhovstvo in cerkev kakor vernica „Rottekovega „vernunftreht-a“ govorila in lagala? —

Jutrovi misijoni terpé veliko škodo zavoljo vojske, ki jo ima francoska dežela s Prusom. Škoda je v duhovnem in v časnem oziru. Francoz je na jutrovem vse s svojo veljavo, in vse s svojo podporo misijonov, vse z oliko, ki jo razširja. To je pa le v resnici verni del naroda s svojim gorečim in pobožnim duhovstvom; zato je neprecenljiva škoda za res, ki jo bo ta nesrečna vojska naredila.

Misijon v Adrianopolnu (Drinopolji) je celo v nevarnosti, da bi se mógel opustiti, ako delj časa ne bode

bolje. Preč. o. Toma Brzeaka, superior, je torej z znanim Br. Cerarjem (ki je zdaj v Ljubljani) prišel v Avstrijo, da bi kaj pomoči dobil za ondotno šolo in misijon.

Tudi zadnjič omenjeni redovniki Trapisti iz Banjaloke pomoči išejo, da bi njih naprava mogla za povzdigo Bosnjakov nadalje delati. Kupili so bili ondi 1000 oralov zemlje v germovji in neobdelani zemlji in stanovali pod milim nebom, dokler si niso napravili stanovanja z malo kapelico. Potreba jim je pa cerkve in ubožnice za reveže in sirote. Mnogi prebivavci ondi so skorej brez obleke in dostikrat še kruha ne znajo peči.

Na svetu je večí del tako, da revež revežu pomaga, bogati ne dajejo radi, se jim škoda zdí; za mehkužne in mesene namene še k večemu kaj gre spod njih palca. Tudi Slovenci pri svoji pičlosti silo veliko storé za keršanske in človekoljubne namene; zato večkrat naznanjamo potrebe domače in po svetu. Bog obvari našo dobrotno deželo strašne vojske, kakor je drugod; vse dobre duše naj molijo na ta namen.

Duhovske spremenbe.

V ljubljanski škofli. Prestavljeni so ti-le čč. gg.: Jan. Karet iz Černomelja v Reko na Kočevskem; — Jan. Pintbah, šolski vodja v Černomeljnu, pride na njegovo mesto kot 1. duh. pom.; — Jan. Belec, novoposv., za duh. pom. in kateh. v Černomelj.

V teržaški škofli. Prečast. g. Jan. Dukič, novigraški nadduhovnik, je postal začas. dekan v Umagi. Č. g. Mat. Supljina, fajm. v Boljunu, je imenovan fajm. Vermski; č. g. Aleks. Samlić, duh. pom. v Pičanu, postane v Boljunu namestovalec; č. g. Pet. Pikulić, namestnik v Vranji, je imenovan ondi fajm. Preč. g. Jern. Kraljič, kurat v Bizoviji, gre v pokoj. Prestavljeni so čč. gg.: Štef. Jenko iz Truška v Jelšano; — Ant. Zajdela s Sterne na novo kapelanijo v Pregarov zdrenjski duhovnii. — Čč. gg. novoposvečenca sta šla v službo: Ign. Germ v Hum; Jan. Mavrić v Pičan. Za bogoslovje so sprejeti v Gorici gg.: Fr. Pančur (v 2. leto), Jož. Brezovar (Kranjec iz Lipoglava), Jan. Delise (Istr. Izolanec), Mih. Flajšer (iz Tersta), Mih. Loginja (Istr. Klančan), Mat. Mandić (Istr. Kastovec), Fr. Rozman (Kr. Kamničan), Ferd. Zélež (Teržanec), Jož. Skerl iz Tomaja (zunanjec), Evg. Strekelj (zunanjec), Jan. Vranjić iz Pazna. V ljublj. semenišu je prestopil g. Fr. Porenta (4letnik); iz gorišk. v terž. pa g. Bl. Dekleva.

Dobrotni darovi.

Za sv. Očeta. Z Dolenskega iz št. viške fare. Neka deržina proseča sv. blagoslova, da bi mogli pobožno živeti in srečno umreti, 3 gl. v sr. — Iz Šentvida nad Ljubljano 1 gl. — G. G. 3 gl. 52 kr. — Iz Tersta: M. S. 5 gld. s pristavkom: „Cum ipso sum in tribulatione; eripiam eum et glorificabo eum... Vivat sequens! — Neimenovan iz Iga daruje sreberni tolarček za 2 gl., in prosi blagoslova za-se, svojo zlahto in vso Ižansko faro. — Prošnja za študenta, da bi mu Bog dal sv. blagoslova in keršansko modrost — 50 kr. — Za darove sv. Duha dvema šolcema blagoslova — ¼ gl. — G. A. P. 1 križavec za 2 gl. 12 kr. st. den. — Za pogorelce v Klečah. †† 10 gl. G. dr. Č. 1 gl. —

Za pogorelce v Šmartnu. G. dr. Č. 1 gl. Za bulgarski misijon. G. A. P. ½ gl. gl. nov. den. — Za afrik. mis. A. 10 gl. 60 kr. — Od sv. Katarine 4 gl.

Pogovori z gg. dopisovarci.

G. A. J. je sprejel 23. novem. — G. Z.: Še ni za razgl. — G. J. D. na Igu: Prejeli; tudi int. čidane. —